

KRŠĆANSKI MOTIVI U IGROKAZIMA

Tea-Tereza Vidović Schreiber

Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu
tvidovic@ffst.hr

UDK 821.163.42-93-251
Pregledni rad
Rad zaprimljen: 5. rujna 2025.

SAŽETAK

U radu se raspravlja o važnosti uključivanja igrokaza u rad s djecom. Poseban se naglasak stavlja na kršćanske motive u dječjim igrokazima. S obzirom na to da igrokaz kao žanr podrazumijeva različite scenske realizacije, u radu se naglašava njihova umjetnička, pedagoška, kulturna i duhovna vrijednost prilikom integracije u odgojno-obrazovni rad s djecom. Na kraju se osvrće na doprinos odabranih značajnih autora igrokaza iz hrvatske dječje književnosti.

Ključne riječi: igrokaz, kršćanski motivi, dječja književnost, religijska pedagogija, odgoj djece

UVOD

Polazeći od pretpostavke da prava i dobra dječja književnost zabavljajući odgaja,¹ a u ovom se radu pod dobrom dječjom književnošću podrazumijevaju i igrokazi kršćanske tematike, potrebno je opetovano naglašavati važnost i vrijednost integracije književnosti i scenske umjetnosti u radu s djecom te njihov doprinos odgoju i cjelokupnom razvoju djeteta, što je u konačnici usklađeno s *Nacionalnim kurikulumom ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja* (2014.).

Naime, dječja književnost jest književnost namijenjena djeci,² a dijelimo je na sljedeće kategorije: dječja poezija, priče, romani i pripovijetke o djetinjstvu, igrokazi (Joža Skok igrokaz naziva i dječjom dramom)³ te

¹ Usp. Milan Crnković, *Dječja književnost*, Školska knjiga, Zagreb, 1984.

² Usp. Milan Crnković i Dubravka Težak, *Povijest hrvatske književnosti. Od početka do 1955. godine*, Znanje, Zagreb, 2002., 7.

³ Usp. Joža Skok, *Žanrovske odrednice dječjeg igrokaza*, u: *Od riječi do igre. Izbori dramskih i lutkarskih tekstova*, prir. Joža Skok, Školska knjiga, Zagreb, 1985., 248–257, ovdje 248.

slikovnice. Tih pet vrsta nazivamo isključivo dječjim jer ih odrasli čitaju samo u iznimnim slučajevima.⁴

Igrokaz je vrsta književnog, odnosno scenskog djela koje se još naziva i dječja drama ili kraće dramsko djelo najčešće namijenjeno djeci i mladima. Postoji i definicija koja kaže da je igrokaz kazivanje igrom.⁵

Sukladno tome, Maja Verdonik, pozivajući se na starije teoretičare⁶ (primjerice, Stanislavski je upućivao glumce da promatraju dječju igru u kojoj će pronaći nadahnuće za izvedbu)⁷, ističe da se riječ *igra*, sadržana u nazivu ovog žanra, odnosi na dječju kao i na kazališnu glumačku igru pa je razumljivo što kazivanje igrom čini dječji igrokaz jednim od djeci najprihvatljivijih umjetničkih izraza.⁸

Nadalje, Verdonik uočava da su osnovne karakteristike dječjeg igrokaza metamorfoza, simbolični znakovi, identifikacija, prožimanje realnog i nadrealnog u prostoru dječje igre.⁹

Igra dakle omogućava djeci iskustvo istraživanja, rješavanje problem-skih situacija i provjere ishoda te potiče integriran proces kognitivnog, psihofizičkog i socioemocionalnog razvoja.¹⁰ Također osigurava jedinstvo intelektualnog, emocionalnog i društvenog razvoja.¹¹

Iz svega navedenog u radu će se osim umjetničke vrijednosti istaknuti spoznajni i emocionalni aspekt ovog žanra scenske umjetnosti jer dijete kroz igrokaz doživljava svijet oko sebe i svijet u sebi.¹² Općenito,

⁴ Usp. Milan Crnković, *Dječja književnost*, Školska knjiga, Zagreb, 1984., 8.

⁵ Usp. Jadranka Nemeth-Jajić i Dijana Dvornik, *Igrokaz u razrednoj nastavi*, *Hrvatski časopis za teoriju i praksu nastave* 6 (2008.) 2, 29–43, ovdje 30.

⁶ Usp. Dubravka Težak, Čarolija igrokaza, u: Višnja Stahuljak, *Bijeli zec i drugi igrokazi*, Školska knjiga, Zagreb, 2006., 313.

⁷ Usp. Zvezdana Ladika, *Dijete i scenska umjetnost. Priručnik za dramski odgoj djece i omladine*, Školska knjiga, Zagreb, 1970., 19.

⁸ Usp. Maja Verdonik, *Lutkarski igrokazi Milana Čečuka*, *Fluminensia* 23 (2011.) 1, 143–154, ovdje 144.

⁹ *Isto*.

¹⁰ Usp. Ivana Visković, *Uključivanje roditelja u učenje djece rane i predškolske dobi*, u: I. Visković (ur.), *Strategije učenja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju*, Zbornik radova stručno-znanstvenog skupa 22. dani predškolskog odgoja Mirisi djetinjstva, Makarska, 2016., 19–25, ovdje 22.

¹¹ Usp. Hicela Ivon, *Dijete, odgojitelj i lutka*, Golden marketing – Tehnička knjiga, Zagreb, 2010., 13.

¹² Usp. Zvezdana Ladika, *Dijete i scenska umjetnost. Priručnik za dramski odgoj djece i omladine*, Školska knjiga, Zagreb, 1970., 145.

dječje kazalište omogućava povezivanje skrivenih modela utjecanja na oblikovanje svijesti za dobro i lijepo s estetskim odgojem i stvaranjem kulturnih navika, a sve to uz neizostavni zabavni element.¹³

1. IGROKAZ – POČETCI I STILSKE ZNAČAJKE

Pojam „pučki igrokaz”¹⁴ u hrvatskoj se drami pojavljuje četrdesetih godina 19. stoljeća pod utjecajem bečkoga glumišta. U to vrijeme počinje se stvarati i hrvatska kazališna terminologija koja je, do 1840. godine, uglavnom nastajala u dvama scenskim središtima, Dubrovniku te kajkavskom Zagrebu.¹⁵ Igrokazi su se u samom početku objavljivali u raznim dječjim časopisima, a najpoznatiji pisci dječjih igrokaza bili Stjepan Širol, Ljudevit Varjačić te Karlo Matica.¹⁶ Oni su pisali igrokaze u kojima su integrirali moralne, odgojne ili socijalne poruke te su najčešće bili posvećeni nekom događaju ili blagdanu, ali ima i onih koji su napisani samo s ciljem da izmame dječji osmijeh na lice.¹⁷ Zanimljivo je spomenuti da se Josip Freudenreich ml. smatra tvorcem hrvatskoga pučkog igrokaza,¹⁸ a Dubravka Težak navodi da je prvi pisani igrokaz u hrvatskoj dječjoj književnosti *Narođeni dan* Jurja Dijanića iz 1796. godine.

No igrokazu kao žanru objavljivanje nije jedini i konačni modus javnog predstavljanja. Igrokazi se znatno rjeđe tiskaju u usporedbi s drugim vrstama tekstova te ih se u književnim pristupima koji su ipak prvotno usmjereni na tiskane tekstove ponekad i eksplicitno prepoznaje kao analitički deficitarne.¹⁹

¹³ Usp. Ranka Javor, *Odgoj kazalištem*, Knjižnice grada Zagreba, Zagreb, 2007., 11.

¹⁴ Napomena: Primjere takvih igrokaza možemo pronaći u knjizi Jože Skoka, *Harlekin i krasuljica* (1990.), npr. *Hanžica, Igra s prstima dječje ruke, Cica-maca, Jakov te Gašpar i Melko*.

¹⁵ Usp. Stjepan Hranjec, Joža Skok, antologičar dječje književnosti, *Radovi zavoda za znanstveni rad HAZU, Varaždin*, 18 (2007.), 10–112, ovdje 110.

¹⁶ Napomena: Joža Skok na početku antologije *Harlekin i krasuljica* (1990.) navodi autore iz 18. i 19. stoljeća, a to su Juraj Franjo Dijanić, Antonija Kassowitz Cvijić i drugi.

¹⁷ Usp. Marijana Hameršak i Dubravka Zima, *Uvod u dječju književnost*, Leykam international, Zagreb, 2015., 127–163, ovdje 149.

¹⁸ Igrokaz, <https://proleksis.lzmk.hr/27613/> (19.08.2025.).

¹⁹ Usp. Marijana Hameršak i Dubravka Zima, *Uvod u dječju književnost*, Leykam international, Zagreb, 2015., 127–163.

Igrokaz kao dramski izraz jest „svaki oblik izražavanja u kojemu su stvarni ili izmišljeni događaji, bića, predmeti, pojave i odnosi predstavljani pomoću odigranih uloga i situacija”.²⁰ Stoga se pod igrokazom podrazumijevaju različite dramske vrste, kao što su usmene i umjetničke lutkarske igre,²¹ potom dramatizacije kao najproširenija dramska vrsta, zatim razni monolozi i dramski tekstovi kraćeg oblika koji se sastoje od samo jednog čina, odnosno jednočinke,²² te kraćih scenskih prikaza, monologa i većih dramskih djela.²³

Kratkoća, dosjetka i obrat kao strukturni temelji, a važna i uopćena pouka kao semantičko-ideološka preokupacija, čine se potencijalno razlikovnim koordinatama tog žanra općenito jer ih uočavamo i u reprezentativnim primjerima igrokaza iz 20. stoljeća, pa tako i u antologijskom presjeku iz Diklić-Zalarove (1980.), odnosno kasnije Diklić-Težak-Zalarove (1996.) čitanke primjera iz dječje književnosti.²⁴

Joža Skok u antologiji hrvatskoga dječjeg igrokaza *Harlekin i krasuljica* (1990.) igrokaze dijeli na usmene i autorske. U *Žanrovskim odrednicama dječjeg igrokaza* Skok iznosi sljedeće teze u kojima apostrofira važne odrednice te književne vrste:

1. Ako je dječja književnost jezična igra, onda dramski dječji tekstovi tu činjenicu mogu najevidentnije reprezentirati.
2. Strukturalna obilježja dječjeg igrokaza jesu dijalog i reducirani monolog, a dramska se napetost stvara između likova, ideja i životnih stavova.
3. U prirodi je recepcije dječjeg igrokaza identifikacija s predstavom, a ne potencijalna distanciranost.

²⁰ Vladimir Krušić, Osnovni pojmovi o dramskoj odgoju, u: V. Lugomer (ur.), *Zamislili, doživili, izrazili! Dramske metode u nastavi hrvatskoga jezika*, HCDO, Zagreb, 2008., 14–16, ovdje 14.

²¹ Usp. Stjepan Hranjec, Dječji igrokaz, u: Stjepan Hranjec, *Pregled hrvatske dječje književnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 2006., 29.

²² Usp. Joža Skok, *Žanrovske odrednice dječjeg igrokaza*, u: *Od riječi do igre. Izbori dramskih i lutkarskih tekstova*, prir. Joža Skok, Školska knjiga, Zagreb, 1985., 248–257, ovdje 251–254.

²³ Usp. Marijana Županić Benić, *O lutkama i lutkarstvu*, Leykam international, Zagreb, 2009., 47.

²⁴ Usp. Marijana Hameršak i Dubravka Zima, *Uvod u dječju književnost*, Leykam international, Zagreb, 2015., 127–163, ovdje 151.

4. Dječji je igrokaz građen više na odnosima među likovima, a znatno manje na izravnim dramskim sukobima, otvarajući time veću zastupljenost narativne strukture u dječjem dramskom tekstu.
5. Tekst dječjeg igrokaza mora biti poticaj i izvorište za scenski doživljaj te nije subordiniran u odnosu na kazališnu izvedbu. Točnije, riječ je u funkciji igre, a igra u funkciji prenošenja autorove po(r)uke, u pozivu na zajedničku igru mašte i duha.
6. Dječji igrokaz najčešće pripada kategoriji malih dramskih formi (mahom jednočinke). Uglavnom je riječ o adaptacijama, tj. dramatizacijama proznih tekstova.
7. Najčešće su forme dječjeg igrokaza lutkarski igrokaz, igrokaz-bajka, akcijski igrokaz, fantastični igrokaz i humoristički igrokaz. Svaka od tih formi motivirana je na recepcijske interese gledatelja.
8. U suvremene scenske oblike namijenjene djeci ubrajaju se dječja radijska i televizijska igra, a uz njih i scenarij dječjeg filma i mjuzikla.²⁵

Skok je, pišući o hrvatskim dječjim igrokazima, ali i dječjoj književnosti općenito, posebnu pažnju posvetio djelima usmenog/narodnog postanka. Naglašavao je činjenicu da značajan dio autorske književnosti izvire iz usmene književnosti, što je osobito vidljivo u dječjoj književnosti. Ističe i izvedbeni kontekst usmene književnosti u kojem su djeca često bila svjedoci, primjerice razni običaji i zajednički poslovi.²⁶ Dječje scenske izvedbe mogu se prepoznati i u starim božićnim običajima koji su uključivali animaciju jaslčkih figura, odnosno papirnatih likova postavljenih na drvene štapiće uprizorujući Kristovo rođenje.²⁷ Djeca su u tome predbožićnom razdoblju izvodila i manju scensku igru koristeći se papirnatim cvijećem, izmjenjujući pjesmu i molitvu.²⁸

Iako suvremeni dječji igrokaz nije zapostavljen kao u prijašnjim razdobljima, još uvijek je tercijaran spram drugih dvaju izraza. Osobito često pisci dramatiziraju svoje prozne tekstove, a u izvedbi teže

²⁵ Stjepan Hranjec, Joža Skok, antologičar dječje književnosti, *Radovi zavoda za znanstveni rad HAZU, Varaždin*, 18 (2007.), 103–112, ovdje 108–109.

²⁶ *Isto*, 110.

²⁷ Napomena: Danas imamo niz primjera u raznim crkvama diljem Hrvatske gdje djeca uprizoruju žive jaslce.

²⁸ Usp. Tibor Martan, *Folklorne lutke, maske i tradicijski predmeti u dječjem dramskom stvaralaštvu*, završni specijalistički rad, Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, 2020., 40.

intermedijalnosti.²⁹ Nerijetko se danas dramatiziraju i djela iz tradicijske književnosti.³⁰ U kontekstu usmene književnosti važnim se čini navesti postojanje usmenih dječjih igrokaza (npr. igre sa sjenama, lutkarske igre, igre s maskama i scensko-glazbene igre),³¹ koji su prema Stjepanu Hranjecu neopravdano zanemareni kao i nedovoljno poznati,³² a svakako čine važan dio naše kulturne baštine.

Kao i u svim dramskim tekstovima tako i u igrokazima u didaskalijama pišu upute glumcima i redatelju o izgledu pozornice i radnjama glumaca; one se nalaze u zgradama i ne izvode se na pozornici³³, a u tekstu i izvedbi likove upoznajemo kroz njihove dijaloge, monologe i postupke. U igrokazima važnu ulogu ima narator ili pripovjedač, koji publiku vodi kroz radnju i pomaže joj da shvati postupke ili karaktere likova. Nadalje, Barbara Draščić, pozivajući se na Jožu Skoka, pisane dječje igrokaze dijeli na: lutkarski igrokaz, igrokaz-bajku (scensku bajku), akcijski igrokaz, fantastični igrokaz i humoristički igrokaz (humorističku jednočinku ili skeč, jednostavniji francuski napjev popularna karaktera, nazivom „vodvilj”). Milan Crnković (1978.) dao je prijedlog za tipologiju igrokaza: prigodni igrokazi, dramatizirane moralističke pripovijetke, dramatizirane igre i šaljive priče.³⁴

Tekst igrokaza podijeljen je na činove, prizore i slike. Prije uvoda nalazi se popis svih likova koji će se pojaviti u igrokazu. Radnja igrokaza obuhvaća nekoliko dijelova: uvod, zaplet, vrhunac i rasplet. Uvod postavlja temelje priče i upoznaje gledatelje s glavnim likovima i njihovim situacijama³⁵, potom slijedi zaplet, vrhunac i rasplet.

²⁹ Usp. Stjepan Hranjec, *Suvremeni hod dječje hrvatske književnosti*, *Kolo* 3 (2008.), <https://www.matica.hr/kolo/309/suvremeni-hod-djecje-hrvatske-književnosti-20531/> (26.08.2025.).

³⁰ Usp. Tea-Tereza Vidović Schreiber, *Tradicijska kazivanja i scenski izraz djece predškolske dobi*, *Školski vjesnik* 64 (2015.) 3, 504–517.

³¹ Usp. Teodora Vigato, *Lutkarski izraz u teatralnim oblicima folklora*, *Narodna umjetnost* 44 (2007.) 2, 147–165, ovdje 148–149.

³² Usp. Stjepan Hranjec, *Dječji igrokaz*, u: Stjepan Hranjec, *Pregled hrvatske dječje književnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 2006., 29.

³³ Usp. Joža Skok, *Iz hrvatske dječje književnosti*, Tonimir, Varaždinske Toplice, 2007., 57.

³⁴ Usp. Barbara Draščić, *Stvaralaštvo za djecu Zlatka Špoljara*, diplomski rad, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Pula, 2016., <https://repositorij.unipu.hr/islandora/object/unipu:625/datastream/PDF/view> (05.09.2025.).

³⁵ Usp. Stjepan Hranjec, *Ogledi o dječjoj književnosti*, Alfa, Zagreb, 2009., 81.

2. KRŠĆANSKI MOTIVI U IGROKAZIMA ZA DJECU

Uloga igrokaza u radu s djecom nadilazi samu scensku izvedbu. Oni su snažan odgojno-obrazovni alat koji povezuje književnost, dramsku umjetnost, igru³⁶ i učenje. Pravo na umjetničku afirmaciju temeljnih vrijednosti društva definirano je u kršćanskom svjetonazoru;³⁷ prisutnost kršćanskih motiva u dječjim igrokazima, posebno u blagdanskom kontekstu, nudi bogat prostor za razvijanje moralnih, kulturnih i duhovnih vrijednosti. U ovom dijelu rada analiziraju se različiti primjeri kršćanski nadahnutih igrokaza.

Potrebno je istaknuti da drama, u ovom slučaju igrokaz, može poslužiti kao izvrsna metoda ili oblik učenja i poučavanja dramskim iskustvom, dakle iskustveno učenje, isto kao i dramska igra. Pri tome je bitno razlikovati dramsku igru od uprizorenog teksta. Dramska igra (dramska igra kao fizička ili intelektualna aktivnost u kojoj sudionici preuzimaju uloge te poštuju određena pravila katkad može imati i natjecateljski karakter), vježba (dramska vježba uključuje igranje uloga, no naglasak je na ponavljanju neke radnje radi uvježbavanja neke vještine ili razvijanja neke sposobnosti) i tehnika (dramska tehnika složena je aktivnost koja se sastoji od više jednostavnih dramskih postupaka) osnovne su metode dramskoga odgoja.³⁸ Sva tri oblika nude izvanredne mogućnosti komunikacije s religioznim i duhovnim sadržajem.

Najčešće su kršćanske teme u igrokazima sveti Nikola i ostali motivi vezani za Božić te za Uskrs.³⁹ Uskršnji motivi često se znaju udaljiti od temeljne poruke, no neosporno je da dodatno približavaju tradicijske vrijednosti i kulturne običaje te djecu uče ljubavi, važnosti zajedništva i

³⁶ Napomena: Milena Radovan-Burja ističe kako igra djetetu pomaže da se pomoću mašte seli u svijet slobodniji od onoga u kojemu živi. Djetetu je igra ozbiljna djelatnost kroz koju razvija svoju osobnost i socijalizira se jer kroz nju dijete širi krugove druženja i razumijevanja međuljudskih odnosa, uočava smisao igre i rada s obzirom na pravila, razvija moralne osjećaje. Usp. Milena Radovan-Burja, Integriranje umjetnosti u odgoj djece, *Metodički ogledi* 18 (2011.) 2, 115–130, ovdje 125.

³⁷ Usp. Sanja Nikčević, Što pučka drama afirmira ili razlog njezine ne/popularnosti, *Dani Hvarskog kazališta* 43 (2017.) 1, 18–37, ovdje 37.

³⁸ Usp. Vlado Krušić (ur.), *Ne raspravljaj, igranj! Priručnik forum-kazališta*, HCDO – Pili Poslovi, Zagreb, 2008., 14–16.

³⁹ Vidi više na: <https://www.scribd.com/document/692212237/Bo%C5%BEi%C4%87ni-igrokazi-i-pjesme-iz-raznih-zbirki-i-%C4%8Dasopisa-i-na-https://www.pjesmicezadjecu.com/prigodni-igrokazi> (03.09.2025.).

suosjećanja. Djeca kroz te priče razumiju značenje darivanja, opraštanja i zahvalnosti. Na primjer, u igrokazima o svecu Nikoli često se ističe briga za druge i činjenje dobrih djela, dok božićni igrokazi naglašavaju toplinu obiteljskog okupljanja i radost dijeljenja.

Osim toga igrokazi su prilika za razvoj kulturnog identiteta i razumijevanje povijesnih i religijskih korijena vlastite zajednice. Djeca kroz izvođenje tih priča ne samo da uče o svojoj kulturi, već stječu i širu svijest o univerzalnim vrijednostima koje povezuju ljude različitih kultura i vjera.

3. PRIMJERI IGROKAZA ZA DJECU S KRŠĆANSKIM MOTIVIMA

Iz knjige *Lutka iz kutka* Anice-Ane Kraljević⁴⁰ izdvojit će se nekoliko primjera gdje je prisutan motiv-lik svetoga Nikole. Autorica na početku tih igrokaza navodi da je sveti Nikola blizak djeci po svojim dobročinstvima. Predbožićno vrijeme nazivamo i vremenom darivanja i milosrđa, a ono što je najvrijednije poklanjati jest ljubav pa je ujedno i to temeljna poruka svih odabranih igrokaza.⁴¹ Dva kraća i sadržajno jednostavna igrokaza *Ljubav na dar* i *U noći svetoga Nikole* moguće je lutkarski uprizoriti, i to stolnim i štapnim lutkama, a animatori mogu biti i djeca u odgojno-obrazovnim ustanovama. Lutka ima neprocjenjivu vrijednost u životu predškolskog djeteta. Velik je njezin utjecaj na djetetov motorički, spoznajni i emocionalni razvoj. Lutka će utjecati na razvoj djetetova govora, na razvoj socijalnih osobina, odnosno na razvoj pozitivnih crta ličnosti.⁴² Također, za potrebe ovoga rada prikazat će se nekoliko autora koji su pisali igrokaze slične tematike.

3.1. Igrokazi Anice-Ane Kraljević

3.1.1. U šumi svetoga Nikole

U davna vremena u šumi je živio dobar čovjek po imenu Nikola. Svake godine na svoj rođendan 6. prosinca izrađivao bi igračke i darove

⁴⁰ Usp. Anica-Ana Kraljević, *Lutka iz kutka*, Naša djeca, Zagreb, 2003.

⁴¹ Usp. Isto, 51–53.

⁴² Usp. Meri Šimunov, Lutkarski igrokazi nepresušan su izvor dječjeg stvaralaštva, *Metodički obzori* 3 (2008.) 2, 83–99.

koje bi nosio djeci u obližnje selo, ali „dok je prolazio šumom, sjetio bi se i šumskih životinja”⁴³. Životinje pripremaju svoje domove i čizmice za Nikolin dolazak, no lukava lija ukrade sjenici čizmicu i sruši gnijezdo. Unatoč početnoj svađi i nepovjerenju, sve se životinje udruže i oproste liji kad pokaže iskreno kajanje i odluči ispraviti svoju pogrešku. Sveti Nikola daruje sve, uključujući i liju, podsjećajući sve na važnost dobrote, praštanja i zajedništva. Predstava završava porukom nade, ljubavi i radosti povodom rođendana sv. Nikole.

Glavni su likovi: pripovjedač koji vodi publiku kroz priču i objašnjava događaje; sveti Nikola kao dobri darivatelj, koji pomaže i djeci i životinjama, simbol dobrote i ljubavi; sova Dominika, okarakterizirana kao mudra i odgovorna, organizira zbor životinja i potiče ih na pripreme; Medo, Zec i Jež kao dobrodušne šumske životinje koje pomažu ptičici i podržavaju pravdu; Sjenica (ptičica) koja je nevina i vrijedna, ostaje bez čizmice i gnijezda zbog lije, ali na kraju dobiva pomoć; i Lija koja je isprva sebična i podrugljiva, ali kasnije se kaje i mijenja svoje ponašanje.⁴⁴

3.1.2. Tko kaže da sveti Nikola ne postoji?

U ovoj veseloj i poučnoj predstavi djeca Iva i Marko s veseljem pripremaju scensku igru o svetom Nikoli, dok njihov prijatelj Bruno ne vjeruje u postojanje svetog Nikole ni u čuda. Ipak, znatiželjno ih promatra i potajno priprema svoje čizmice „za svaki slučaj”. Na kraju sveti Nikola doista dolazi i daruje svu djecu – Ivu, Marka, pa čak i skeptičnog Brunu. Bruno, iznenađen darovima i zlatnom šibom kao porukom za popravak, shvaća važnost dobrote, vjere i ljubavi. Predstava završava radosnom pjesmom i zajedničkom porukom o snazi vjerovanja i dobrih djela. Glavni su likovi: Iva koja je vesela i marljiva djevojčica, vjeruje u svetog Nikolu i raduje se darovima; Marko, Ivin prijatelj, također vjeruje i priprema se za blagdan svetog Nikole; dječak Bruno, poput nevjernog Tome, koji na početku ne vjeruje u svetog Nikolu, ali se na kraju predomišlja i prihvaća poruku dobrote; sveti Nikola i u ovom je igrokazu prikazan kao dobri svetac koji donosi darove i pouke, čak i onima koji sumnjaju; prodavač koji prodaje zlatne šibe i simbolički ukazuje na

⁴³ Usp. Anica-Ana Kraljević, *Lutka iz kutka*, Naša djeca, Zagreb, 2003., 58–60, ovdje 58.

⁴⁴ Usp. *Isto*, 58–60.

posljedice lošeg ponašanja. Zanimljivo je spomenuti da u ovom igroka-
zu autorica integrira⁴⁵ legende o svetom Nikoli:

„Dobri sveti Nikola je u davna vremena pomagao siromašnima. Pri-
ča kaže da je jednoj siromašnoj djevojci poklonio tri vreće zlatnika da
bi se mogla udati.”

Ili:

„A druga priča kaže da je svojom moći zaustavio valove i oluju koja
mu je prijetila potopiti brod! Otada, on je i zaštitnik svih mornara.”⁴⁶

3.1.3. U noći svetoga Nikole

U noći prije dolaska svetog Nikole na polici za obuču vode se razgo-
vori među starom i poderanom obucom – poderanom papučom, blat-
nom tenisicom i iznošenom čarapom. Uplašene su da zbog svog izgleda
neće dobiti poklon. Saznaju da je mala Nada dobila nove čizmice, ali
ih je odmah zaprljala. Nada se tada pojavljuje, čisti svoje čizmice, ali ne
zaboravlja ni staru obuću – i njih lijepo uredi. Poruka ove priče jest da
svatko zaslužuje pažnju i ljubav, a trud i briga za druge bivaju nagrađe-
ni. U veselju svi dočekuju svetog Nikolu („Blistajmo se, sjajimo, svetog
Niku čekamo.”)⁴⁷ Glavni su likovi: Papuča – stara, poderana, ali brižna
i pomalo zabrinuta; Tenisica – blatna i sumnjičava, pomalo tužna; Čara-
pa – stara i puna rupa, ali puna informacija; Nada (Nadica) – vrijedna
i pažljiva djevojčica koja čisti obuću i pokazuje ljubav i brigu za sve.⁴⁸

3.1.4. Ljubav na dar

Ovaj igrokaz vodi nas u svijet svetog Nikole koji s vrećom punom
darova dolazi darivati djecu i odrasle. Pripovjedač razgovara s Nikolom i
postupno otkriva što se sve krije u njegovoj vreći – od igračaka za djecu,
korisnih darova za veće, do najvrjednijeg poklona koji se nalazi na dnu
vreće: ljubavi, nježnosti i dobrote koje svatko može dalje darivati. Poru-
ka je predstave da su najvažniji darovi oni koji dolaze iz srca. Glavni su

⁴⁵ Napomena: O mogućnosti integracije usmene književnosti u scenski izraz vidi
više u: Tea-Tereza Vidović Schreiber, Tradicijska kazivanja i scenski izraz djece
predškolske dobi, *Školski vjesnik* 64 (2015.) 3, 504–517.

⁴⁶ Usp. Anica-Ana Kraljević, *Lutka iz kutka*, Naša djeca, Zagreb, 2003., 55–57.

⁴⁷ Usp. *Isto*, 54.

⁴⁸ Usp. *Isto*, 53–54.

likovi: Pripovjedač – vodi razgovor sa svetim Nikolom i postavlja pitanja, znatiželjan je i pun radosti; sveti Nikola (Niko) – dobri svetac koji dijeli darove i širi poruku milosrđa („Tu milosrđe je i nježnost”), ljubavi („ljubav bez kraja drugome dati”) i dobrote.⁴⁹

3.2. Igrokazi iz pera drugih hrvatskih autora

O ljubavi i dobroti kao najvećim darovima piše i Jadranka Čunčić-Bandov u igrokazu *Božićni ukras*: „Tvoj ukras je veliko srce i dobrota u njemu.”⁵⁰ U igrokazu *Pahuljice* riječima „Božić bijeli kojemu se svak veseleli.” ukazuje na sveopću činjenicu da je to radostan blagdan koji gotovo svi slave.⁵¹ Čunčić-Bandov jedna je od najplodnijih naših autorica kada je riječ o igrokazima za djecu. *Tinka Fakinka* (2011.) knjiga je igrokaza podijeljena po poglavljima. Svako poglavlje sadrži igrokaz s istim naslovom igrokaza. U poglavlju *Hvalisave pisanice* nalaze se uskršnji motivi koji možda stilski odražavaju više običaje uoči najvećeg kršćanskoga blagdana nego što su izvorno katolički: *Hvalisave pisanice*, *Uskršni medo*, *Izgubljeno jaje*, *Gljivice pisanice* i *Šaljivi Uskrs*, dok u poglavlju *Pahuljasta priča* nalazimo tekstove namijenjene za izvođenje uoči Božića: *Zimski podstanar*, *Pahuljasta priča*, *Bijelo odijelo*, *Snježne grude*, *Tužni snjegović*, *Snjegović maškara*, *Božićni ukras*, *Zimski san* i *Šumska božićna zgoda*.

Daniela Totić u knjizi *Igrokazi za vrtičke mališane* (1997.) donosi zabavne igrokaze u kojima se prožimaju ljudske i kršćanske vrline sa širokim spektrom snažnih poruka upućenih djeci, a povezane su s katoličkim blagdanima i naglašavaju ljubav prema bližnjima i prirodi.⁵²

Bijeli zec i drugi igrokazi (2006.) Višnje Stahuljak zbirka je od šest igrokaza u kojoj se nalazi i igrokaz namijenjen mlađoj djeci: napisan je u jednom činu, pod nazivom *Božićna bajka*, a stilski je zanimljiv jer je prožet humorom i ima elemente čudesnoga.⁵³ Cilj je tog igrokaza potencirati dječju radoznalost u iščekivanju Božića te stvoriti ugođaj čudesnoga

⁴⁹ Usp. *Isto*, 52.

⁵⁰ Vidi više na: <https://www.pjesmicezadjecu.com/prigodni-igrokazi/bozicni-ukras-jadranka-cuncic-bandov.html> (03.09.2025.).

⁵¹ Usp. *Isto*.

⁵² Vidi više na: <https://www.yumpu.com/xx/document/read/44882154/preuzmite-bilten-u-pdf-formatu-gradska-knjia-3-4-nica-marka-marulaa>, 41. (29.07.2025.)

⁵³ Usp. *Isto*, 38.

božićnog uzbuđenja i raspoloženja, a njega čine likovi simpatičnih životinja, neobičnih anđela te začuđenih i zbunjenih pastirica i pastira.⁵⁴ Zanimljivo je da je u tom igrokazu integrirana usmena predaja, da ljudi u božićnoj noći mogu razumjeti govor životinja.⁵⁵ O tome piše i sama autorica: „Čula sam u djetinjstvu da se govor životinja može razumjeti u Badnjoj noći kad se u ponoć stoci daje poseban obrok dobre hrane.”⁵⁶

Zbirka scenskih i lutkarskih igrokaza *Maštarije: igrokazi za djecu od 3 do 13 godina* (2002.) Sanje Seferović-Bosak donosi kršćanski motivirane tekstove, među kojima se ističu oni koji se prigodno vežu za blagdane svetog Nikole, Božića i Uskrsa.⁵⁷

U tome tematskom krugu jesu i igrokazi za školsku djecu autorice Nevenke Puh u njezinu *Zborniku školskih priredaba* (2008). Ines Škuflić Horvat u knjizi *Panika u Strahogradu* (2005.) prikazuje jednostavna scenska i kostimografska rješenja te nudi igrokaze različitih autora, među kojima su i božićni igrokazi. Posebno treba istaknuti igrokaz naslova *Božićna Crvenkapica* (Kristine Škrokov), gdje se već iz naslova vidi da je riječ o intertekstualnom dijalogu s poznatom bajkom. Tin Kolumbić prema poznatoj božićnoj pjesmi radi igrokaz istoimenog naziva *Radujte se, narodi* (2004.).

Gore navedenim igrokazima – koji nisu jedini, ima ih još mnogo – željelo se ukazati na činjenicu da scenske izvedbe za djecu mogu biti prilika za razvoj kulturnog identiteta i razumijevanje povijesnih i religijskih korijena vlastite zajednice. Djeca kroz scensko izvođenje igrokaza s kršćanskim motivima stječu i širu svijest o univerzalnim vrijednostima koje povezuju ljude različitih kultura i vjera.

⁵⁴ Usp. Dubravka Težak, Čarolija igrokaza, u: Višnja Stahuljak, *Bijeli zec i drugi igrokazi*, Školska knjiga, Zagreb, 2006., 319.

⁵⁵ Usp. Marijana Hameršak. O knjigama, pričama i igrokazima, u: Višnja Stahuljak, *Bijeli zec i drugi igrokazi*, Školska knjiga, Zagreb, 2006., 321.

⁵⁶ Usp. Višnja Stahuljak, Zabilježbe uz igrokaze, u: Višnja Stahuljak, *Bijeli zec i drugi igrokazi*, Školska knjiga, Zagreb, 2006., 319.

⁵⁷ Vidi više na: <https://www.yumpu.com/xx/document/read/44882154/preuzmite-bilten-u-pdf-formatu-gradska-knjia-3-4-nica-marka-marulaa>, 36. (29.07.2025.)

ZAKLJUČAK

Umjetnost, bilo likovna, plesna, glazbena ili lutkarska, općenito scenska, utječe na razvijanje svih kreativnih potencijala djeteta pa igrokazi za djecu predstavljaju iznimno vrijedan pedagoški alat koji povezuje različite aspekte dječjeg razvoja – emocionalni, socijalni, govorno-jezični, estetski i duhovni. Kroz igru i dramatizaciju djeca ne samo da razvijaju maštu i govorne vještine, nego se aktivno uključuju u proces učenja, izražavanja i zajedničkog stvaranja. Igrokazi potiču djecu da promišljaju o svijetu oko sebe, da prepoznaju vlastite osjećaje i nauče ih izražavati na prihvatljiv način, u sigurnom i podržavajućem okružju.

Prikazi blagdanskih tema, poput blagdana svetog Nikole, Božića i Uskrsa, posebno su važni jer kroz njih djeca usvajaju kulturne, tradicionalne, ali i duhovne vrijednosti. Likovi, koji su ujedno i motivi, kao što su sveti Nikola, anđeli i mudraci, te simboli poput jaslca, pisanica ili darova pomažu djeci u razumijevanju temeljnih pojmova poput dobrote, istine, zahvalnosti, ljubavi i nade.

Zahvaljujući književnim ostvarajima i raznolikosti pristupa Anice-Ane Kraljević, Jadranke Čunčić-Bandov, Daniele Totić, Višnje Stahuljak, Sanje Seferović-Bosak, Nevenke Puh, Ines Škuflić Horvat, Kristine Škrokov i Tina Kolumbića, ali drugih autorica i autora, koji u ovom radu nisu navedeni, odgojitelji i učitelji imaju širok raspon mogućnosti za kreativnu i primjereno doziranu primjenu igrokaza kršćanske tematike u radu s djecom. Mogu ih prilagoditi dobi, interesima i sposobnostima djece, kombinirati ih s pjesmama,⁵⁸ plesom, likovnim aktivnostima i tako ostvariti integrirani, cjelovit i bogat doživljaj.

⁵⁸ Napomena: U knjizi Zvonimira Baloga *Pusa od krampusa* (Znanje, Zagreb, 1999.) nalazi se niz pjesama kršćanske tematike. S obzirom na to da se recepcijska distribucija cijele Balogove poezije nalazi na vrhu dopadljivosti, upravo zbog toga što ima, poput Grigora Viteza (vidi više u: Tea-Tereza Vidović Schreiber, Igra u poeziji Grigora Viteza i njena moguća pretvorba u dramsko-lutkarsku igru za djecu, u: Hicela Ivon i Branimir Mendeš (ur.), *Dijete, igra, stvaralaštvo*, Filozofski fakultet Sveučilišta u Splitu, Savez društava Naša djeca Hrvatske, Split, 2016., 187–201), naglašeni ilirizam, prisnost i toplinu poruke, vedar ton i igrivost, što joj pruža i mogućnost scenskog uprizorenja (vidi više u: Bernarda Tolić i Tea-Tereza Vidović Schreiber, Balogova poezija kao poticaj za scenska izražavanja u radu s djecom predškolske dobi, u: Milena Nikolić i Medina Vantić-Tanjić (ur.), *Unapređenje kvalitete života djece i mladih*, Udruženje za podršku i kreativni razvoj djece i mla-

Osim toga, priprema igrokaza, koja uključuje uvježbavanje teksta i pokreta, izradu scenskog dekora, kostima, rekvizita i plakata,⁵⁹ kao i sama izvedba potiču kod djece razvoj samopouzdanja, timskog rada, empatije i osjećaja postignuća, što su ključne vještine za cjeloživotno učenje i društveni razvoj. Igrokazi, dakle, nisu samo scenska igra – oni su snažan odgojni alat, a integracijom takvih sadržaja u vrtićki i školski kurikulum odgajatelji i učitelji ne samo da čuvaju i prenose kulturnu baštinu, nego i doprinose cjelovitom razvoju djeteta.

Kršćanski motivi u dječjim igrokazima pružaju izvrsnu priliku za prenošenje temeljnih vrijednosti, poput ljubavi, zajedništva, zahvalnosti i nade. Kroz dramatizaciju prikazanih blagdanskih priča njeguje se svijest o pripadnosti zajednici i univerzalnim vrijednostima.

„Djeco, pridružite se i vi ovom veselom svijetu. U razne likove se pretvorite, glumite, čitajte dok se ne umorite! A ako još ne znate čitati, nosite knjigu djedu, baki, mami i tati. Glumite zajedno s njima i za njih tu raznih uloga ima.”⁶⁰

CHRISTIAN MOTIFS IN PLAYS

Abstract

This paper demonstrates the importance of children's plays in working with children. Special emphasis is placed on the significance of Christian motifs in children's plays. Since children's plays as a genre imply various stage realizations, the paper will emphasize their artistic, pedagogical, cultural, and spiritual value when integrated into educational work. Special attention is paid to the contribution of important playwrights from Croatian children's literature.

Key words: play, Christian motifs, children's literature, religious pedagogy, early childhood education

dih, Tuzla, 2021., 133–140, http://erf.untz.ba/web/wp-content/uploads/2022/06/Zbornik_2021-%E2%80%93-kopija_compressed.pdf (30.09.2025.).

⁵⁹ Vidi više u: Zvezdana Ladika, *Kazališni vrtuljak*, Zbornik igrokaza za djecu, ABC naklada, Zagreb, 1997.

⁶⁰ Jadranka Čunčić-Bandov, *Tinka Fakinka*, Alfa, Zagreb, 2011., 105.